

УДК 616.728–089.843:615.8

Проца Я.О.¹, Фурсенко А.О.², Васильєва Н.О.³

¹здобувачка вищої освіти, Херсонський державний університет

²викладач, Херсонський державний університет

³канд. біол. наук, доцент, Херсонський державний університет

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМ НАВЧАННЯ КОРИСТУВАННЮ ПРОТЕЗОМ ПІСЛЯ ТРАНСФЕМОРАЛЬНОЇ АМПУТАЦІЇ ВНАСЛІДОК МІННО-ВИБУХОВОЇ ТРАВМИ

З початком широкомасштабних бойових дій в Україні різко зросла кількість військовослужбовців із мінно-вибуховими пораненнями, що призводять до ампутацій нижніх кінцівок, зокрема на рівні стегна. Трансфеморальна ампутація суттєво впливає на фізичну активність, психоемоційний стан і соціальну адаптацію людини.

Ефективність протезування значною мірою залежить не лише від якості протезу, але й від програми навчання користуванню ним, яка охоплює формування правильної постави, балансу, навичок ходи та самообслуговування [1, 2].

Систематичне навчання користуванню протезом у поєднанні з фізичною терапією сприяє швидшому поверненню до активного життя, підвищенню рівня незалежності та якості життя [3, 4].

Мета роботи – оцінити ефективність програм навчання користуванню протезом у пацієнтів після трансфеморальної ампутації, спричиненої мінно-вибуховою травмою.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні підходи до реабілітації після трансфеморальної ампутації.

2. Визначити рівень функціональної мобільності та адаптації пацієнтів до користування протезом.

3. Оцінити динаміку показників після впровадження навчальної програми.

4. Розробити рекомендації щодо оптимізації навчання користуванню протезом у військовослужбовців.

Об'єктом дослідження є процес реабілітації осіб після трансфеморальної ампутації внаслідок мінно-вибухової травми. Предметом дослідження є вплив програм навчання користуванню протезом на показники функціональної мобільності, балансу та самостійності.

Методи дослідження

- клінічне обстеження та анкетування пацієнтів;
- оцінка рівноваги та ходи за допомогою тестів *Timed Up and Go (TUG)*, *6-minute Walk Test*, шкали *Amputee Mobility Predictor (AMP)*;

- динамометрія для визначення сили м'язів кульшового та колінного сегментів;
- шкала *Prosthesis Evaluation Questionnaire (PEQ)* для визначення задоволеності протезом;
- статистична обробка даних з використанням SPSS.

Програма навчання користуванню протезом складалася з трьох етапів:

1. Підготовчий етап — навчання рівновазі, правильному перенесенню ваги тіла, вправи на ізометричне зміцнення м'язів кульшового суглоба.
2. Основний етап — тренування ходи з протезом (по рівній поверхні, сходах, нахилах), корекція постави, розвиток витривалості.
3. Заклучний етап — навчання функціональним навичкам самообслуговування, пересуванню на різних поверхнях, соціальна адаптація.

Висновки

1. Програма навчання користуванню протезом є важливим етапом реабілітації після трансфеморальної ампутації, що забезпечує ефективну адаптацію до штучної кінцівки.

2. Систематичні тренування ходи, рівноваги та м'язової сили підвищують рівень функціональної мобільності та зменшують ризик травм.

3. Комплексне поєднання фізичної терапії з психосоціальною підтримкою сприяє підвищенню впевненості пацієнтів у використанні протеза.

4. Розроблена навчальна програма може бути рекомендована для впровадження у військових реабілітаційних центрах як ефективний інструмент відновлення функціональної незалежності.

Запропонована програма навчання користуванню протезом дозволяє підвищити рівень функціональної активності військовослужбовців, зменшити психологічні бар'єри під час користування протезом і сприяє успішній соціальній реінтеграції.

Доцільно продовжити дослідження впливу тривалості та інтенсивності навчання на показники функціональної мобільності, а також розробити рекомендації щодо дистанційної підтримки пацієнтів у процесі протезування.

Список використаних джерел:

1. Ільїна Н. В. Реабілітація військовослужбовців після ампутацій нижніх кінцівок : монографія. — Київ : Медицина, 2023. — 210 с.

2. Гаврилюк О. П. Особливості фізичної терапії після травматичних ампутацій у військовослужбовців. Вісник фізичної реабілітації. 2023. № 2. С. 27–33.

3. Gailey R. S., Roach K. E. Mobility and Quality of Life After Lower-Limb Amputation. *Journal of Rehabilitation Research & Development*. 2019. Vol. 56(4). P. 405–417.

4. Highsmith M. J., Kahle J. T. Prosthetic Training Strategies for Transfemoral Amputees. *Prosthetics and Orthotics International*. 2020. Vol. 44(5). P. 341–350.

5. Dillingham T. R., Pezzin L. E. Rehabilitation After Combat-Related Amputation: Functional Outcomes and Training Implications. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*. 2021. Vol. 102(9). P. 1701–1709.